

Joan Matas, la vida d'un gran folklorista

GEMMA MATAS

Fotografies de l'arxiu Matas

A casa nostra, són molts els que mereixen aquest títol. Catalunya és una terra amb unes arrels tan riques que folklòricament ha donat i encara dóna molt de si. Aquesta vegada he cregut oportú seguir explicant detalladament la vida del meu pare dins aquest món, amb l'ajut de molta documentació que tinc recollida.

Joan Matas Higuanaet era empordanès. Va néixer a Figueres el 26 de gener de l'any 1901, o sigui que estem parlant d'una persona que tindria 110 anys si encara estigués entre nosaltres. Era molt jove quan va passar a residir a Barcelona, on va treballar durant molts anys en una farmàcia de les Rambles, molt coneguda, i encara existent, avui dia. Les seves coneixences personals es limitaven als companys de feina però, com que era un gran entusiasta de la sardana, va anar freqüentant diverses audicions i així va anar fent amistat amb molts sardanistes, amistat que va continuar durant tota la seva vida. Fou dels primers en ingressar en el Foment de la Sardana, després va passar a formar part de l'Agrupació Sardanista de Barcelona, on va desenvolupar, durant anys, diversos càrrecs directius.

L'any 1921 va entrar a formar part, com a dansaire, a l'Esbart Folklore de Catalunya, fundat i dirigit pel mestre Joan Rigall Casajuana. Set anys després, va passar a dirigir l'Esbart Sant Jordi del barri de Sants així com també el del Casal de la Barceloneta, que quasi sempre actuaven conjuntament. Un parell d'anys més tard, juntament amb Aureli Capmany, va passar a fundar i dirigir l'Esbart de dansaires Barcino de l'Agrupació Folklòrica Aureli Capmany, conegut com a l'Esbart Barcino, amb qui al llarg dels anys va recórrer tot el territori català i part de l'estranger, sobretot molts indrets de França, mostrant la infinita riquesa de les nostres danses i la importància que tenen dins la cultura tradicional.

Era un home actiu i de condicions excepcionals per a l'organització de festivals folklòrics que se celebraven a la ciutat de Barcelona. El mateix any 1929, any de la fundació del Barcino, va tenir lloc a Barcelona l'Exposició Internacional i se li va encarregar l'organització de gairebé la totalitat dels actes folklòrics que es van portar a terme. Hi van desfilar orfeons, els Cors de Clavé, els Xiquets de Valls, els balls del Penedès (ball de bastons, ball dels cercolets, ball dels diables de l'Arboç, etc.), així com també esbarts de dansaires, cobles,... A part d'això, va ser l'organitzador, durant anys, de tots els actes tradicionals que se celebraven al Poble Espanyol. Precisament per aquella època i amb motiu de la Setmana Hotelera, en Joan Matas va organitzar un dels millors concursos d'aquells temps i una gran festa a la Dansa Catalana, en la qual van participar la majoria dels Esbarts de Barcelona. En aquesta ocasió, va presentar el Ball

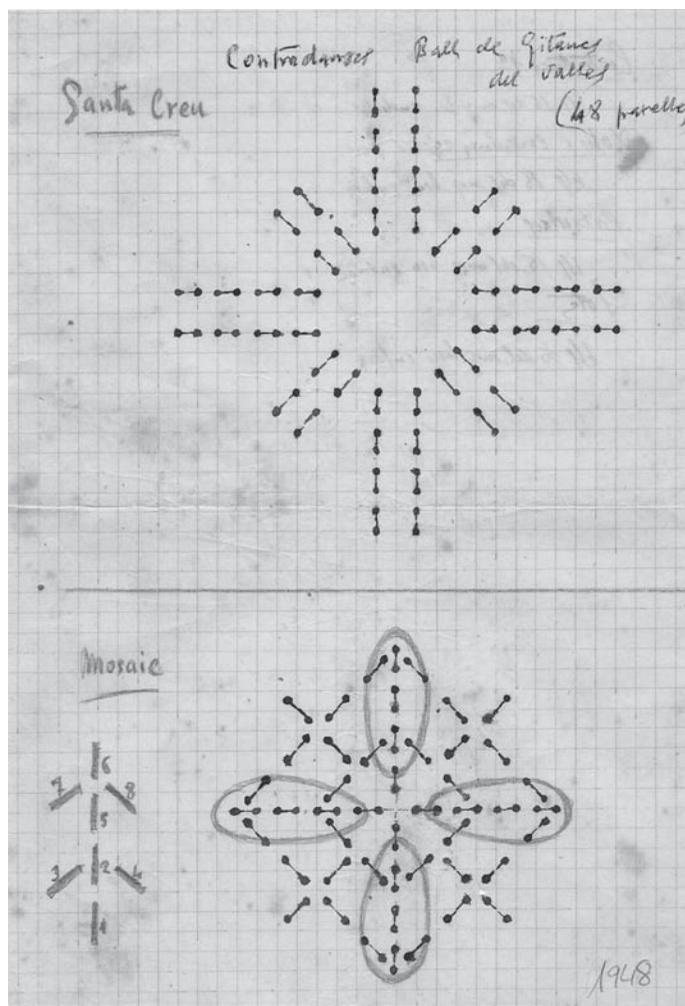
de les Gitanes del Vallès, amb trenta-sis parelles. La premsa, que en aquells moments es publicava a la Ciutat, en va parlar encomiàsticament.

Anys més tard, a causa de la guerra civil espanyola, va retornar a viure a la seua Figueres natal, on se li va demanar que hi fundés i dirigís l'esbart que portaria el segell de la ciutat: l'Esbart de Dansaires de Figueres. Amb el seu mestratge, va impartir diversos cursos de dansa tradicional, tant a Catalunya com a l'estranger. Cal destacar el seu trasllat a la ciutat de Londres on, degudament contractat, va passar uns tres mesos portant a terme un curs de dansa tradicional i de sardanes.

L'any 1951, dirigint l'Esbart de Figueres, va intervenir en la pel·lícula *Rostro al Mar*. Es tractava d'un drama dirigit per Carlos Serrano de Osma. Els exteriors van ser filmats a Cadaqués i en una escena apareix gent del poble assistint a una actuació de l'Esbart dansaire de Figueres, que balla amb la música de la Cobla Cadaquesenca.

Juntament amb Aureli Capmany, va anar recollint diverses danses perquè la riquesa de la dansa tradicional i popular del nostre folklore no quedés en l'oblit. D'aquest recull en formen part el Ball de Garlandes de Sant Esteve de Sesrovires, el Sketing de Figueres, el Ball de Nyacres de Roses i el Ball de Tres de Castelló d'Empúries.

El 8 de maig del 1948 va tenir lloc l'homenatge dedicat a l'Aureli Capmany. Aquest magne festival de danses populars es va celebrar en el camp de futbol de Figueres. Varen intervenir vuit Esbarts de diversos punts de Catalunya, que tal com molt bé explica Maria Aurèlia Capmany en el pregó editat en el número anterior de *Quadern*, es van convertir en un seguit de 48 parelles ballant conjuntament el famós Ball de Gitanes del Vallès.

Figures coreografiades per Joan Matas mig full de paper quadriculat

En la fotografia que il·lustra aquest article, podem veure les figures coreografiades pel pare en un senzill mig full de paper quadriculat, formant a dos tintes (punts blaus, homes – punts vermells, dones), el mosaic d'aquesta bonica i coneguda dansa, presentada per primera vegada a tot l'estat espanyol, amb les corresponents 48 parelles.

Joan Matas va morir el 6 de juliol del 1979. En el mes de setembre d'aquell mateix any, va ser quan vam convertir l'Esbart Barcino en sabadellenc. La nostra família, en Miquel de la Rosa, el meu marit i els nostres fills Carles, Anna i Gemma i jo mateixa, vam venir a viure a Sabadell. Seguint la promesa feta al pare que l'Esbart no havia de morir amb ell, en vaig prendre la direcció. Vam arribar a tenir 165 dansaires en actiu al llarg dels anys, des de nens de cinc anys (Escola de dansa), passant per l'Esbart infantil, l'Esbart juvenil i el Cos de dansa gran de l'Esbart de dansaires Barcino.

És una satisfacció per a mi poder dir que també vàrem arribar a aconseguir molts èxits tant a Sabadell com a diversos punts de Catalunya, a part de festivals folklòrics on vam intervenir en diferents indrets de França i Alemanya. Tot i que en aquests moments el Barcino està actiu només en teatre, mai se sap com poden anar les coses i potser qualsevol dia el podem tornar a veure puntejant les estimades danses de la nostra terra catalana.

Crec que el mestre Joan Matas Higuane se sentiria orgullós de saber que la seva tasca no ha quedat en l'oblit, després de l'extens repàs de la seva vida. Com ell, hi ha molts més grans folkloristes, dels quals seria veritablement interessant poder exposar amb amplitud tot el que van fer per conservar les tradicions populars catalanes.

TIRA CÒMICA - JORDI CLAPÉS

